

Jongvee op Eytemaheert

Op natuurboerderij Eytemaheert worden de kalveren geboren in het voorjaar. Alle kalveren, ook de stiertjes, blijven op het bedrijf. Een deel van de vaarskalveren wordt opgefokt ter vervanging van de melkkoeien, de overige vaarskalven en alle stierkalveren zijn bestemd voor vleesproductie. Het jongvee krijgt, net als de melkkoeien, uitsluitend voer van eigen bedrijf.

Dit uitgangspunt maakt de opfok niet altijd makkelijk. Dit [5^e nieuwsbericht uit de reeks](#) over Eytemaheert belicht de resultaten, uitdagingen en plannen voor de toekomst.

Afkalven in het voorjaar

Eytemaheert streeft naar een volledig voorjaarskalvende veestapel. De voerbehoefte van de melkkoeien loopt dan zoveel mogelijk gelijk met het aanbod van vers gras in de wei. De afkalfperiode ligt nu nog tussen februari en augustus. Doel is om dit verder te concentreren in de periode van maart tot mei; in 2023 wordt tweederde van de kalveren geboren in de maand april. In het voorjaar

worden in korte tijd veel kalveren geboren. Dit is een drukke periode die veel aandacht en arbeid vraagt. Daarnaast is er voldoende huisvesting voor alle kalveren nodig gedurende de eerste 10 weken. Maar het systeem biedt, omdat de kalveren ongeveer even oud zijn, ook mogelijkheden om te focussen, standaardiseren en optimaliseren.

Passende veestapel

Een voorjaarskalvende veestapel vereist dat de koeien binnen een jaar opnieuw kalven, en dat ook de vaarzen in het voorjaar kalven. De groei van het jongvee op Eytemaheert bleef de afgelopen jaren nog achter, waardoor een deel van de vaarzen pas kalfde op 3-jarige leeftijd. Verbeteren van de groei en gezondheid van jongvee heeft daarom de aandacht. Het streven is dat alle vaarzen kalven wanneer ze twee jaar oud zijn. Dieren die niet in dat ritme passen worden geen melkkoe, maar bestemd voor vleesproductie. In verband met de beoogde uitbreiding van de melkveestapel zijn tot nu toe vrijwel alle vaarskalveren aangehouden en opgefokt tot melkkoe. Omdat de veestapel nu niet verder uitbreidt, is er naar verwachting de komende jaren voldoende ruimte om dieren te kunnen selecteren die in het ritme van het bedrijfssysteem passen.

Werkwijze

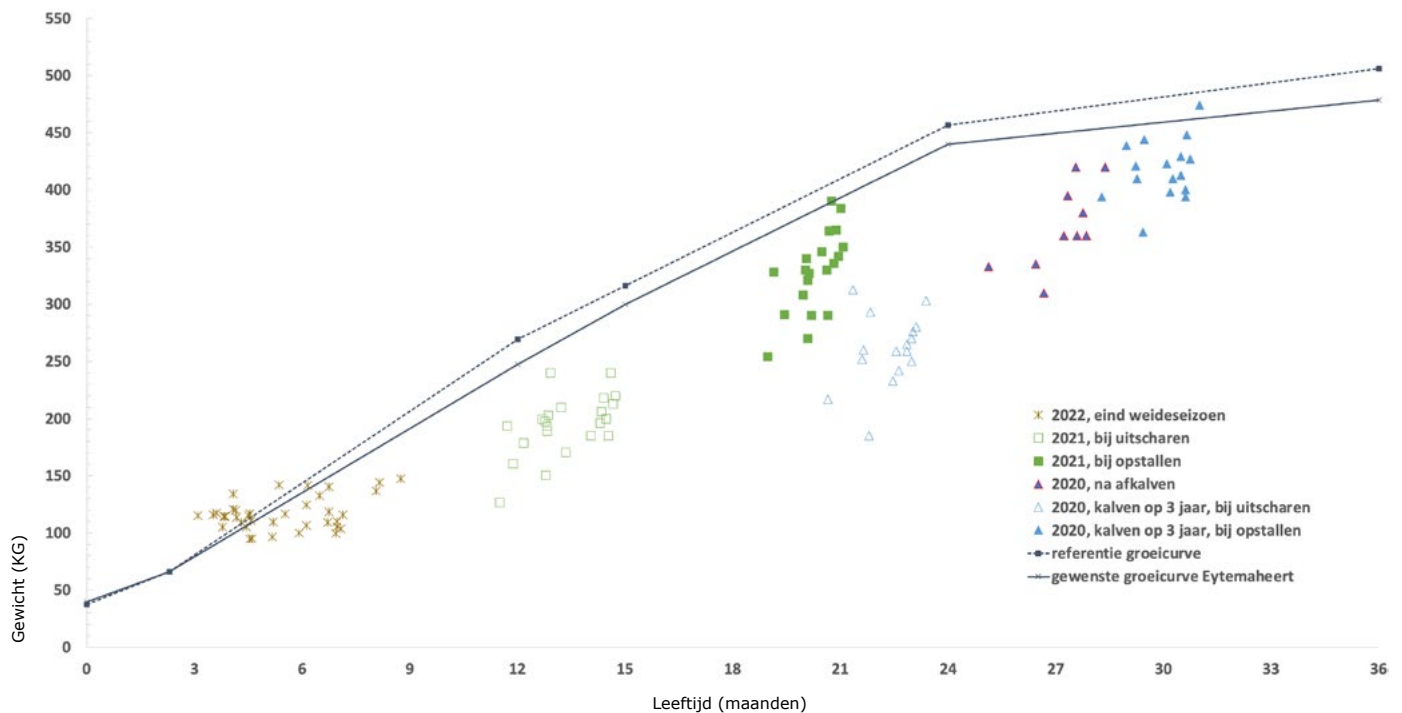
De kalfjes worden geboren in de potstal of in de wei. Hier lopen zij maximaal een dag bij de moeder, tussen de andere drachtige koeien. Daarna staan ze twee weken in eenlingboxen, vervolgens gaan ze met vijf tot tien dieren in een groepshok op stro. Na de biestperiode

krijgen de kalveren gedurende tien weken warme mengmelk uit de tank via een speenemmer, maximaal drie keer per dag twee liter. Naast melk krijgen de kalveren hooi en kuilgras van de eerste snede. Na het spenen worden de stier- en vaarskalveren in aparte groepen gehouden. De kalveren die vroeg in het voorjaar geboren zijn gaan in de loop van de zomer naar buiten, de kalveren die later geboren worden blijven op stal. De kalveren krijgen geen krachtvoer. Via een liksteen kunnen de dieren mineralen opnemen.

Stierkalveren

De kalveren tot een jaar weiden dicht bij huis, het oudere jongvee loopt op natuurland verder op afstand. Jongvee vanaf een jaar oud graast zo lang en veel mogelijk buiten, van ongeveer mei tot oktober. De stiertjes worden aangehouden tot ze 15 a 20 maanden oud zijn. Ze wegen dan ongeveer 350 kg. De stiertjes worden in hun 2^e weideseizoen afgevoerd voor de slacht. Langer aanhouden gaat niet omdat Eytemaheert op dit moment geen stalruimte heeft voor deze oudere dieren. Ook is er een groot risico dat oudere stieren agressief worden naar mensen, waardoor het te gevaarlijk is om ze langer in het land te houden.

Figuur 1. Gewichtsonwikkeling vaarskalveren op Eytemaheert

Lagere groei met alleen gras van eigen bedrijf

Eytemaheert wil volledig zelfvoorzienend zijn en kiest ervoor om zowel de melkkoeien als het jongvee met alleen gras van eigen bedrijf te voeren. Deze keuze maakt het moeilijk(er) om de kalveren na het spenen goed te laten doorgroeien. De kalveren krijgen geen krachtvoer, en er is niet altijd goed ruwvoer beschikbaar dat voldoet aan de behoefte van opgroeiende kalveren. Hierdoor blijft de groei van de kalveren op Eytemaheert achter. Deze achterstand ontstaat vooral in het eerste half jaar na spenen. Hierdoor zijn de pinken ook pas later op het gewicht waarop ze gedekt kunnen worden.

Gewichtsonwikkeling

Vanaf 2022 wordt het jongvee op Eytemaheert op verschillende momenten gewogen; in voorjaar/zomer wanneer ze de wei ingaan, en in het najaar bij opstallen. De dieren geboren in 2022 zijn één keer gewogen in het najaar. De gewichtsonwikkeling van de dieren uit de verschillende jaargangen is weergegeven in Figuur 1. De figuur geeft ook de groeicurve weer die Eytemaheert nastreeft. Deze groeicurve is gebaseerd op de gewichten uit de KringloopWijzer, aangepast naar een volwassen gewicht voor Groninger Blaarkoppen van 550 kg. Uitgangspunt daarbij is dat de pinken op de leeftijd van

één jaar 49% van het volwassen gewicht hebben, en de vaarzen na afkalven 83% van het volwassen gewicht. In verband met het voorjaarskalvende bedrijfssysteem is de gewenste afkalfleeftijd gesteld op 2 jaar. Vanwege het extensieve bedrijfssysteem, vindt Eytemaheert een iets lagere groei in het eerste levensjaar acceptabel. Voor de pinken komt dat neer op een streefgewicht van ongeveer 250 kg wanneer ze 1 jaar oud zijn. Groninger Blaarkoppen zijn overwegend laatrijp en groeien nog lang door. Aangenomen is dat koeien op Eytemaheert op een leeftijd van 5 jaar het volwassen gewicht bereiken.

In Figuur 1 is te zien dat vooral de vaarzen uit jaargang 2020 een grote groeiachterstand hebben. De helft van deze groep is in 2021 gedekt en heeft in 2022 gekalfd. Het gewicht na afkalven lag met ongeveer 380 kg ruim onder de gewenste 440 kg, ondanks dat de dieren pas afkaldden op een leeftijd van ruim 27 maanden. De andere helft is later gedekt en heeft in 2023 gekalfd (niet weergegeven in grafiek). Met gemiddeld 436 kg heeft deze groep het gewenste gewicht na afkalven wel gerealiseerd, maar op een leeftijd van bijna 3 jaar. Het hogere gewicht van de groep die op 3 jarige leeftijd afkalft vertaalde zich in een duidelijk hogere (voorspelde) melkproductie. De jaargang van 2020 was de eerste jaargang kalveren die op Eytemaheert is geboren en opgefokt, nadat het bedrijf was omgeschakeld van zoogkoeien naar melkvee.

De groeiachterstand heeft voor een deel te maken met deze omschakeling. Ook het hele traject van eigen opfok was voor Eytemaheert nog nieuw. De huisvesting van de kalveren was niet optimaal, en er ontstonden problemen met de diergezondheid door besmetting met rota- en coronavirus. De kalveren uit 2021 groeiden al beter dan die uit 2020, maar de gewichten liggen nog steeds ruim onder het gewenste niveau. De groeiachterstand ontstaat in het eerste levensjaar, in het tweede levensjaar groeien de pinken in lijn met de gewenste curve. Ook bij de kalveren die geboren zijn in 2022 is te zien dat de groei vanaf de leeftijd van ongeveer een half jaar achterblijft.

Diergezondheid

In 2022 zijn 8 kalveren in de leeftijd van 0-1 jaar uitgevallen. Dit is 10% van alle geboren kalveren. De uitval was vooral in de eerste 10 dagen, als gevolg van longaandoeningen of diarree. Uit bloedonderzoek bij een aantal pasgeboren kalveren blijkt dat het weerstandsniveau van de kalveren al bij de start te laag is. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat de kalveren niet altijd direct voldoende biest krijgen. Sommige koeien blijken direct na de geboorte nog heel weinig biest te produceren. De kalveren op Eytemaheert worden niet standaard ontwormd. Dit is niet nodig omdat de besmettingsdruk laag is door geregeld omweiden. Opvallend was dat een deel van de kalveren in 2022 last had van houw, ook wel pink-eye genoemd. Houw is een oogontsteking die overgebracht wordt door vliegen en door dier-dier contact.

De ontsteking is erg pijnlijk en kan leiden tot blindheid aan één of beide ogen. Verminderde weerstand is een van de factoren die te maken kan hebben met grotere gevoeligheid voor houw. Ook een tekort aan mineralen en sporenelementen kan een rol spelen. Het verbeteren van de weerstand ziet Eytemaheert als belangrijk aandachtspunt.

Overwegingen richting toekomst

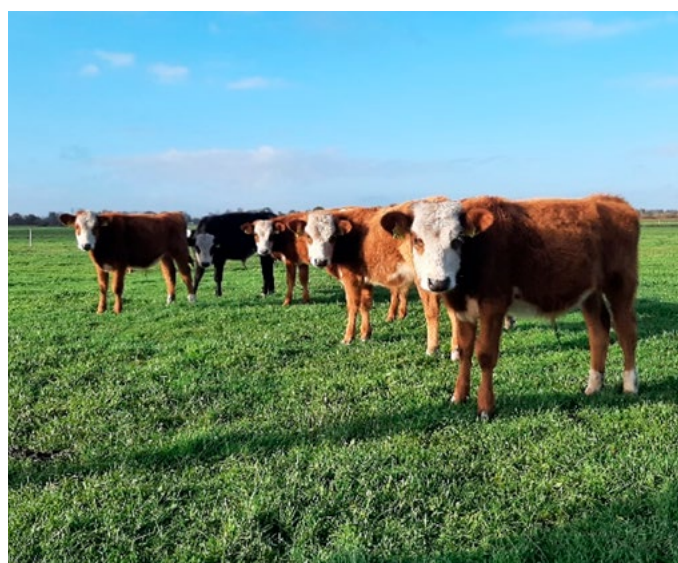
Groei, gezondheid en weerstand van het jongvee op Eytemaheert zijn nog niet op het gewenste niveau. Onvoldoende biestverstrekking, geen krachtvoer en onvoldoende goede kwaliteit ruwvoer, zijn waarschijnlijk de belangrijkste factoren die hierbij een rol spelen. Normaal gesproken krijgen kalveren het eerste jaar krachtvoer. Goed verteerbaar krachtvoer vergemakkelijkt de overgang van een melk- naar een ruwvoerrantsoen. Eytemaheert kiest voor een systeem zonder input van buiten het bedrijf, wat ook betekent dat er geen krachtvoer aangekocht wordt. Als alternatief voor krachtvoer wil Eytemaheert de eigen wei gaan voeren, afkomstig uit de kaasmakerij. Eytemaheert gaat hiermee in 2023 experimenteren. Als aanvulling op het rantsoen krijgen de kalveren dan vanaf een leeftijd van ongeveer 10 weken wei bijgevoerd. Verder ligt de focus vooral op een beter biestmanagement en op het verbeteren van de ruwvoerkwaliteit. Met het oog op arbeidsbesparing overweegt Eytemaheert ook om in de toekomst een drinkautomaat aan te schaffen.

Afkalfdoel realiseren

Op Eytemaheert is ruim voldoende (goedkoop) ruwvoer van natuurland beschikbaar. Daarnaast heeft Eytemaheert ook een eigen vleesproductietak waardoor dieren die niet binnen het afkalfpatroon passen op een andere manier tot waarde gebracht worden. Mits de diergezondheid goed is, kan een iets tragere groei prima passen binnen dit natuurinclusieve bedrijfssysteem. Er zijn verschillende manieren om op Eytemaheert een voorjaarskalvende veestapel te realiseren in combinatie met een (iets) latere afkalfleeftijd van de vaarzen. Een mogelijkheid is om alleen de vaarskalveren te selecteren die heel vroeg in het jaar geboren zijn, en als pink voldoende ontwikkeling hebben om op (ruim) 24 maanden af te kunnen kalven. Daarnaast laat Eytemaheert een deel van de vaarzen kalven voor of na de afkalfpiek van de koeien. Dat heeft als bijkomend voordeel dat er meer tijd is om de vaarzen aan de robot te laten wennen.

Van stier naar os?

De verkoop van vlees is een belangrijke tweede tak binnen het bedrijf. Het vlees van de stieren wordt grotendeels verwerkt tot droge worst. Ook biedt Eytemaheert vleespakketten aan. Al het vlees wordt in eigen beheer verkocht. Eytemaheert laat de stieren nu slachten tijdens het 2e weideseizoen, op een leeftijd van 15-20 maanden. Om het eigen voer beter te benutten zou het logischer zijn om de stieren langer te houden. Daarvoor zouden de stieren gecastreerd moeten worden. Ossen zijn veiliger in de omgang en kunnen prima gehouden worden op natuurgasland. Doordat de dieren dan een winter langer op het bedrijf blijven, is extra stalruimte nodig. Op dit moment heeft Eytemaheert daarvoor echter nog geen mogelijkheden.

Kalf bij de (pleeg)moeder?

Zoals op de meeste melkveehouderijbedrijven worden ook op Eytemaheert kalf en koe na de geboorte van elkaar gescheiden. De melk is namelijk van groot belang voor het verdienmodel van Eytemaheert. Het houden van het kalf bij de koe zou een deel van de huidige problemen in de opfok als gevolg van het volledig grasgevoerde bedrijfssysteem kunnen oplossen, en zou ook goed passen binnen de doelstellingen van Eytemaheert als Natuurboerderij. Maar de praktische mogelijkheden in combinatie met het beweidingssysteem en de melkrobot, maken het voor Eytemaheert nu nog lastig. Daarnaast speelt ook de ervaring mee dat de gezoogde kalveren op latere leeftijd moeilijker te hanteren zijn. Maar Eytemaheert laat de gedachte om opnieuw kalveren bij de koe te gaan houden nog niet los. Het werken met pleegmoeders met meerdere kalveren in de wei is een optie die wordt overwogen.

*Marleen Plomp, Iris de Jonge en
Reina Ferwerda-van Zonneveld
(onderzoekers Wageningen Livestock Research).
Redactie: Els van Westrienen (WhatEls).*